

Patroni, Titularis, Dedicationis, etc., Festum Dolorum transfertur in proximiorem Dominicam. etiamsi incidat cum Festo ritus Duplicis minoris (de qua tunc facienda erit commemoratio ad instar Simplicis juxta rubricas), dummodo non sit dies Octava Patroni, Titularis, Dedicationis, etc. Quod si usque ad Adventum nulla supersit Dominica libera, Festum septem Dolorum ponatur, juxta rubricas in prima die non impedita post Dominicam III Septembbris.

ANTE MISSAM SS. CORNELII ET CYPRIANI POST. ET MART.
DIE 16 SEPTEMBRIS

Si sequens Festum Ss. Cornelii et Cypriani venerit in Dominica, in ea fit commemoratio Ss. Cornelii et Cypriani ac Ss. Euphemiae, etc. Si vero occurrat in Feria IV. Quatuor Temporum, in Missa Ss. Cornelii et Cypriani fit commemoratio primum de Feria, postea de Ss. Euphemia, etc. Et in Ecclesiis Cathedralibus et Collegiatis dicuntur duæ Missæ, una de Ss. Cornelio et Cypriano, in qua fit commemoratio Ss. Euphemiae, etc., altera de dicta Feria, sine commemoratione Sanctorum.

RUBRICA POST ORATIONEM FESTIVAM S. LINI PAPÆ ET MART.
DIE 23 SEPTEMBRIS

Deinde fit commemoratio S. Theclæ Virginis et Martyris. Si venerit in Dominica, in Missa de eadem Dominica fit commemoratio S. Lini, et deinde S. Theclæ.

Concordat cum suo Originali. In fidem, etc.

Ex secretaria Sacrorum Rituum Congregationis ac die 10 Septembbris 1883.

L. S.

LAURENTIUS SALVATI, S. R. C. Secretarius.

CAPÍTULO XXIII

Ritus servandus in celebratione Missæ

DE PREPARATIONE SACERDOTIS CELEBRATURI

766. 1. Sacerdos celebraturus Missam, prævia confessione Sacramentali, quando opus est, et saltem Matutino cum Laudibus absoluto, orationi aliquantulum vacet, et Orationes inferius positas pro temporis opportunitate dicat. Deinde accedit ad locum in Sacristia, vel alibi præparatum; ubi paramenta, aliaque ad celebrationem necessaria habentur: accipit Missale, perquirit Missam, perlegit et signacula ordinat ad ea quæ dicturus est. Postea lavat manus, dicens Orationem inferius positam. Deinde præparat Calicem, qui debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam inauratam, et simul cum Patena itidem inaurata, ab Episcopo consecratus: super ejus os ponit purificatorium mundum, et super illud Patenam cum Hostia integra, quam leviter extergit, si opus est a fragmentis, et eam tegit palla parva linea, tum velo serico; super velo ponit bursam coloris paramentorum, intus habentem Corporale plicatum, quod ex lino tantum esse debet, nec serico, vel auro in medio intextum, sed totum album, et ab Episcopo, vel alio habente facultatem, simul cum palla benedictum.

2. Quibus ita dispositis, accedit ad paramenta quæ non debent esse lacera, aut scissa, sed integra et decenter munda ac pulchra, et ab Episcopo itidem, vel alio facultatem habente, benedicta: ubi calceatus pedibus, et induitus vestibus sibi convenientibus, quarum exterior saltem talum pedis attingat; induit se, si sit Prælatus secularis, super rochetum; si sit Prælatus regularis, vel alias Sacerdos

secularis, supra superpelliceum, si commode haberi possit, alioquin sine eo supra vestes communes, dicens ad singula singulas Orationes inferius positas.

3. Ac primum accipiens Amictum circa extremitates, et chordulas, osculatur illud in medio ubi est Crux, et ponit super caput, et mox declinat ad collum, et eo vestium collaria circumtegens, ducit chordulas sub brachiis, et circumducens per dorsum ante pectus deducit et ligat. Tum Alba induitur, caput submittens, deinde manicam dexteram brachio dextro, et sinistram sinistro imponens. Albam ipsam corpori adaptat, elevat ante et a lateribus hinc inde, et Cingulo per ministrum a tergo sibi porrecto, se cingit. Minister elevat Albam super Cingulum circumcirca, ut honeste dependeat, et tegat vestes, et ejus fimbrias diligenter aptat, ut ad latitudinem digiti, vel circiter super terram æqualiter fluat. Sacerdos accipit Manipulum, osculatur Crucem in medio, et imponit brachio sinistro. Deinde ambabus manibus accipiens Stolam, simili modo de osculatur, et imponit medium ejus collo, ac transversando eam ante pectus in modum Crucis, ducit partem a sinistro humero pendentem ad dexteram, et partem a dextro humero pendentem ad sinistram. Sicque utramque partem Stolæ extremitatibus Cinguli hinc inde ipsi Cingulo conjungit.

4. Si Celebrans sit Episcopus, vel Ablas, ut supra non ducit Stolam ante pectus in modum Crucis, sed sinit hinc inde utrasque extremitates pendere, et antequam accipiat Stolam, accipi parvam Crucem pectoralem, quam osculatur, et collo impositam sinit ante pectus chordulis pendere Manipulum quoque non accipit ante Stolam, nisi in Missis Defunctorum, sed accipit ad Altare, cum in Confessione dicit Indulgenciam, illudque prius osculatur.

Postremo Sacerdos accipit Planetam.

5. Si sit Episcopus et solemniter celebret, accipit paramenta, et alia ut in Ceremoniali.

II

DE INGRESSU SACERDOTIS AD ALTARE

1. Sacerdos omnibus paramentis indutus, accipit manu sinistra Calicem ut supra preparatum, quem portat elevatum ante pectus, bursam manu dextra supra Calicem tenens, et facta reverentia Cruci, vel Imagini illi quæ in Sacristia erit, capite cooperito accedit ad Altare, ministro cum Missali et aliis ad celebrandum necessariis (nisi ante fuerint preparata) precedente superpelliceo induto. Procedit autem oculis demissis, incessu gravi, erecto corpore. Si vero contingerit eum transire ante Altare majus capite cooperito faciat ad illud reverentiam: si ante locum Sacramenti, genuflectat: si ante Altare ubi celebretur Missa, in qua elevatur, vel tunc ministratur Sacramentum, similiter genuflectat, et detecto capite illud adoret, nec ante surgat, quam Celebrans deposuerit Calicem super Corporale.

2. Cum pervenerit ad Altare, stans ante illius infimum gradum, caput detegit, biretum ministro porrigit, et Altari, seu imagini Crucifixi desuper positæ, profunde se inclinat. Si autem in eo sit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, genuflectens debitam facit reverentiam. Tunc ascendit in medium Altaris: ibi ad cornu Evangelii sistit Calicem, extrahit Corporale de bursa, quod extendit in medio Altaris, et super illud Calicem velo cooperatum collocat, bursam autem ad cornu Evangelii. Si in Altari paramenta accepit, hoc idem facit antequam descendat ab Altari ut Missam inchoet.

3. Si est consecratus plures Hostias pro Communione facienda, quæ ob quantitatem super Patenam manere non possint, locat eas super Corporale ante Calicem, aut in aliquo Calice consecrato, vel vase mundo benedicto ponit eas retro post Calicem, et alia Patena, seu Palla cooperit.

4. Collocato Calice in Altari, accedit ad cornu Epistolæ, Missale super cussino aperit, reperit Missam, et signacula suis locis accommodat. Deinde re-

diens ad medium Altaris, facta primum Crucis reverentia, vertens se ad cornu Epistolæ, descendit post infimum gradum Altaris, ut ibi faciat Confessionem.

5. In Missa solemni Missale apertum super Altare. Calix vero et alia necessaria præparentur in Credentia cooperata linteo, antequam Sacerdos veniat ad Altare. Ipse autem procedit cum Diacono et Subdiacono qui capite cooperato simul cum eo tenent manus junctas ante pectus; Acolyti vero ante eos deferunt candelabra cum candelis accensis, quæ deinde collificantur super Credentia: et cum pervenerit ante infimum gradum Altaris, ibi mediis inter Diaconum a dextris, et Subdiaconum a sinistris, antequam ascendet ad Altare, facit cum ipsis (ut infra) Confessionem.

6. In Missa Pontificali omnia serventur, ut in Cærimoniali ordinatur; cuius ordinem Episcopus numquam pretermittat, quandocumque cum Diacono et Subdiacono paratis celebrat.

III

DE PRINCPIO MISSÆ, ET CONFESSIONE FACIENDA

1. Sacerdos cum primum descenderit sub infimum gradum Altaris, convertit se ad ipsum Altare: ubi stans in medio junctis manibus ante pectus. extensis junctis pariter digitis, et pollice dextro super sinistrum posito in modum crucis (quod semper servatur quando junguntur manus, præterquam post consecrationem) detecto capite, facta prius cruci, vel Altari profunda reverentia, vel si in eo sit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, facta genuflexione, erector incipiat Missam.

2. Si celebratur sit coram Summo Pontifice, sistit se ante infimum gradum Altaris a cornu Evangelii ante ipsum Pontificem, ubi genuflexus expectat: accepta benedictione erigit se, et stans aliquantulum versus ad Altare, incipit Missam. Si autem sit coram Cardinali, Legato Sedis Apostolicæ, aut Patriarcha, Archiepiscopo, et Episcopo in eorum residentiis, vel loco jurisdictionis, stans ante infimum gradum a cor-

nu Evangelii, ut supra, expectat; dato signo, facit profundam reverentiam Prælato, et versus ad Altare incipit Missam.

3. Si autem solemniter celebret coram Summo Pontifice, aut alio ex Prælatis prædictis in Ecclesiis eorum jurisdictionis, stans a sinistris Prælati, facit cum eo Confessionem, et alia servat, ut in Cærimoniali ordinatur.

4. Stans igitur Celebrans ante infimum gradum Altaris, ut supra, producens manu dextra a fronte ad pectus signum Crucis, dicit intelligibili voce, *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.* Et postquam id dixerit, non debet advertere quemcumque in alio Altari celebrantem, etiam si Sacramentum elevet, sed continuatae prosequi Missam suam usque ad finem.

Quod item observatur in Missa solemni, et simul etiam a ministris.

5. Cum seipsum signat, semper sinistram ponit infra pectus: in aliis benedictionibus cum est ad Altare, et benedit oblate, vel aliquid aliud, ponit eam super Altare, nisi aliter notetur. Seipsum benedicens, vertit ad se palmam manus dextræ, et omnibus illius digitis junctis et extensis, a fronte ad pectus, et ab humero sinistro ad dextrum, signum Crucis format. Si retro alios, vel rem aliquam, benedit, parvum digitum vertit ei cui benedit, ac benedicendo totam manum dextram extendit, omnibus illius digitis pariter junctis et extensis: quod in omni benedictione observatur.

6. Postquam dixerit. *In nomine Patris* ut supra, jungens iterum manus ante pectus, pronuntiat clara voce Antiphonam, *Introibo ad Altare Dei.* Minister vero post eum ad sinistram genuflexus, et in Missa solemni ministri hinc inde stantes prosequuntur. *Ad Deum qui lætitiat juventutem meam.* Deinde Sacerdos eodem modo stans incipit, et prosequitur cum ministro, vel ministris alternativum Psalmum. *Judica me Deus.* usque ad finem, cum *Gloria Patri.* Quo finito repetit Antiphonam, *Introibo,* cum ministris, ut supra. Qui Psalmus numquam prætermittitur, nisi in Missis Defunctorum,

et in Missis de Tempore a Dominica Passionis inclusive usque ad Sabbatum sanctum exclusive in quibus semel tantum dicta Antiphona *Introibo*, cum ministris ut supra, Sacerdos statim subjungit *¶ Adjutorium nostrum*, etc., ut infra. Cum in fine Psalmi dicit *Gloria Patri*, etc., caput Crucis inclinat.

7. Repetita Antiphona *Introibo*, dextera manu producens signum Crucis a fronte ad pectus, dicit *¶ Adjutorium nostrum in nomine Domini. ¶ Qui fecit cælum et terram*. Deinde Altari se profunde inclinans, junctis manibus dicit, *Confiteor Deo*, ut in Ordine Missæ, et prosequitur eodem modo stans inclinatus, donec a ministro, vel ministris dictum sit, *Misereatur*. Cum incipitur a ministris, *Confiteor*, se erigit. Cum dicit *mea culpa*, ter pectus dextra manu percutit, sinistra infra pectus posita.

8. *Si est coram Pontifice, Cardinali Legato Sedis Apostolice vel Patriarcha, Archiepiscopo et Episcopo in eorum provincia, civitate, vel diœcesi constitutis, ubi dicit, vobis fratres, dicat tibi pater. Similiter in fine, ubi dicit, vos fratres, dicat te pater: quod dicens Summo Pontifici, genuflexit, aliis Prælati profunde se inclinat.*

9. Cum minister, et qui intersunt (etiam si ibi fuerit Summus Pontifex) respondent *Confiteor*, dicunt *tibi pater, et te pater*, aliquantulum conversi ad Celebrantem.

10. Facta a circumstantibus Confessione, Celebrans stans respondet, *Misereatur vestri*, etc. Deinde producens manu dextra a fronte ad pectus signum Crucis, dicit. *Indulgentiam*, etc. *Et si est Episcopus, accipit Manipulum, osculando illum in medio*. Et stans inclinatus junctis manibus prosequitur *Deus tu conversus*, et quæ sequuntur in Ordine Missæ, clara voce usque ad orationem *Aufer a nobis*, etc. Et cum dicit *Oremus* extendit et jungit manus.

11. *Et tunc si coram Summo Pontifice, aut aliis Prælati ut supra, celebret, facta Summo Pontifici genuflexione, aliis Prælati profunda reverentia, accedit ad medium Altaris ante infimum gradum, et ibi incipit secreto, Aufer a nobis, ut in Ordine Missæ.*

IV.

DE INTROITU, KYRIE ELEISON, ET GLORIA IN EXCELSIS

1. Dum dicit *Aufer a nobis*, etc.. Celebrans junctis manibus ad medium ascendiit Altaris, et ibi inclinatus, manibusque item junctis super eo positis, ita ut digiti parvi dumtaxat frontem, seu medium anterioris partis tabulæ, seu mensæ Altaris tangant: residua manuum inter Altare et se retento, pollice dextro super sinistrum in modum crucis posito (quæ omnia semper observantur cum manus junctæ super Altare ponuntur) secreto dicit, *Oramus, te Domine*, etc., et cum dicit, *Quorum reliquæ hic sunt*, osculatur Altare in medio, manibus extensis æqualiter hinc inde super eo positis: quod semper servatur quando osculatur Altare; sed post consecrationem pollices ed indicibus non disjunguntur. In omni etiam deosculazione sive Altaris, sive libri sive alterius rei, non producitur signum Crucis pollice, vel manu super id quod osculandum est.

2. Osculato Altari, accedit ad cornu ejus sinistrum, id est. Epistolæ: ubi stans versus Altare, et producens a fronte ad pectus signum Crucis incipit intelligibili voce *Introitum* Missæ, et prosequitur junctis manibus. Cum dicit. *Gloria Patri*, tenens junctans manus caput inclinat versus Crucem. Cum repetit *Introitum*, non signat se ut prius, et eo repetito, junctis manibus ante pectus accedit ad medium Altaris: ubi stans versus illud similiter manibus junctis, dicit eadem voce ter. *Kyrie eleison*, ter *Christe eleison*, et iterum ter. *Kyrie eleison*, alternatim cum ministro. Si minister, vel qui intersunt, Celebranti non respondeant, ipse solus novies dicit.

3. Dicto ultimo *Kyrie eleison*, Sacerdos stans in medio Altaris, et manus extendens, elevansque usque ad humeros (quod in omne manuum elevatio ne observatur) voce prædicta incipit, si dicendum sit, *Gloria in excelsis*. Cum dicitur, *Deo*, jungens manus, caput Crucis enclinat, quo erecto, stans junctis manibus ante pectus, prosequitur usque ad

finem. Cum dicit, *Adoramus te. Gratias agimus tibi, Jesu Christe. Suscipe deprecationem nostram*, et iterum, *Jesu Christe, caput Crucis inclinat*. Cum dicit in fine, *Cum sancto Spiritu, seipsum a fronte ad pectus signat, interim absolvens, In Gloria Dei Patris. Amen.*

4. *In missa solemni Sacerdos facta Confessione ascendit cum ministris ad medium Altaris; ubi dicto Oramus te, Domine, et osculato Altari, ponit incensum in Thuribulum, ministrante Diacono naviculam, et Thuriferario Thuribulum Diaconus parum inclinatus versus Celebrantem, dicit: Benedicite, patre reverende, et osculatur cochlear, et manum Celebrantis ante et post. Celebrans ter incensum ponit in Thuribulum, dicens interim Ab illo benedicaris, etc., et deposito cochleari producens manu dextra signum Crucis super thus in Thuribulo, illud benedicit. Postea Diaconus dimissa navicula, accipit Thuribulum, et dat Celebranti, osculata prius catenularum summitate, et manu illius dextera: qui facta Crucis profunda reverentia, eam ter incensat, mihi dicens: et facta iterum Crucis reverentia, incensat Altare, ter ducens Thuribulum aequali distantia, prout distribuuntur candelabra, a medio ejus usque ad cornu Epistolæ, ubi demissa manu, thurificat illius postremam partem inferiorem, mox superiorem, bis ducto Thuribulo: et conversus ad Altare, elevans manum, incensat ejus planitatem, seu mensam, in parte anteriori, ter ducens Thuribulum usque ad medium; ubi facta Crucis reverentia, procedendo thurificat aliud latus Altaris triplici ductu usque ad cornu Evangelii: et pariter incensata inferiori et superiori parte ipsius cornu Evangelii duplci ductu, adhuc stans ibidem, elevat Thuribulum et ter incensat superiorem tabulæ partem versus medium Altaris, ut fecit in cornu Epistolæ: deinde manu aliquantulum demissa incensat anteriorem ejus partem, seu frontem, ter ducens Thuribulum dum procedit a cornu Evangelii usque ad medium Altaris, et facta Crucis reverentia, incensat similiter triplici ductu reliquam partem anteriorem usque ad cornu Epistolæ; ubi reddito Thuribulo ipsi Diacono, ab eo ipse solus incensatur.*

5. *Si vero in Altari fuerint Reliquiæ, seu Imagines Sanctorum, incensata Cruce, et facta ei reverentia, antequam discedat a medio Altaris, primum incensat eas, quæ a dextris sunt, id est a parte Evangelii, prope Crucem bis ducens Thuribulum; et iterum facta Crucis reverentia, similiter incensat bis alias, quæ sunt a sinistris, hoc est, a parte Epistolæ, deinde prosequitur incensationem Altaris, ut supra, ter ducens Thuribulum in unoquoque latere, etiamsi in eo essent plures Reliquiæ vel Imagines, seu etiam plura vel pauciora candelabra.*

6. *Si in Altari fuerit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, accepto Thuribulo antequam incipiat incensationem genuflectit; quod item facit quotiescumque transit ante medium Altaris.*

7. *Diaconus et Subdiaconus hinc inde assistunt Celebranti dum incensat, et cum transeunt ante Crucem, semper genuflectunt. Deinde Celebrans, Diacono a dextris ejus Subdiacono a dextris Diaconi stantibus in cornu Epistolæ, legit Introitum, et Kyrie eleison. Cum vero intonat Hymnum Gloria in excelsis Deo, Diaconus et Subdiaconus, unus post alium stant a tergo Celebrantis; postea ascendunt ad Altare et hinc inde, Diaconus a dextris, Subdiaconus a sinistris, cum Celebrante Hymnum submissa voce prosequuntur usque ad finem. Quod etiam servatur cum dicitur Credo, et cum dicitur Dominus vobiscum, Oratio, Praefatio, Pater noster, Diaconus et Subdiaconus similiter stant unus post alterum a tergo Celebrantis.*

V

DE ORATIONE

1. *Dicto Hymno Gloria in excelsis, vel si non sit discendus, eo omisso, Celebrans osculatur Altare in medio manibus hinc inde eo, ut supra, extensis; tum illis ante pectus junctis, et demissis ad terram oculis, vertit se a sinistro latere ad dextrum versus populum, hoc est, per eam partem quæ res-*

picit cornu Epistolæ, et extendens ac jugens manus ante pectus ut prius, dicit voce prædicta, *Dominus vobiscum, vel si sit Episcopus: Pax vobis: (quod dicitur tantum hoc loco quando dictus est Hymnus Gloria in excelsis).* ¶ *Et cum spiritu tuo.* Et junctis ut prius manibus, revertitur per eamdem viam ad librum, ubi eas extendens et jugens ante pectus, caputque Crucis inclinans, dicit. *Oremus,* tum extendit manus ante pectus, ita ut palma unius manus respicit alteram, et digitis simul junctis, quorum summitas humerorum altitudinem distantiamque non excedat, quod in omni extensione manuum ante pectus servatur. Stans autem, ut supra, extensis manibus, dicit. *Orationem.* Cum dicit, *Per Dominum nostrum,* jungit manus, easque junctas tenet usque ad finem. Si aliter concluditur Oratio. *Qui tecum, vel Qui vivis,* cum dicit, *In unitate,* jungit manus.

2. Cum nominatur nomen Jesus, caput versus Crucem inclinat; quod etiam facit cum nominatur in Epistola. Et similiter ubicumque nominatur nomen beatæ Mariæ. vel Sanctorum, de quibus dicitur Missa. vel fit Commemoratio, item. in Oratione pro Papa, quando nominatur, semper caput inclinat, non tamen versus Crucem. Si plures Orationes sint dicendæ, idem in eis, in voce, extensione manuum, et capitum inclinatione quod supra dictum est, observatur.

3. Si Altare sit ad Orientem versus populum, Celebrans versa facie ad populum, non vertit humeros ad Altare cum dicturus est, *Dominus vobiscum, Orate fratres, Ite, Missa est,* vel datus benedictionem; sed osculato Altari in medio, ibi expansis et junctis manibus, ut supra, salutat populum, et dat benedictionem.

4. In quatuor Temporibus, vel alias quando dicendæ sunt plures Orationes cum Prophetis, dicto *Kyrie eleison* in medio Altaris, revertitur ad cornu Epistolæ, ubi stans ante librum extensis et junctis ante pectus manibus et caput Crucis inclinans, dicit, *Oremus, Flectamus genua,* et illico manibus super Altare extensis, ut se ipsum ad Altare sustineat, ge-

nuflectit, et sine mora surgens, eadem voce ministro respondente, *Levate,* manibus extensis dicit *Orationem,* ut supra, et in conclusione eas jungit. Dum autem legit Prophetias tenet manus super librum vel Altare positas, ut mox dicetur de Epistola.

5. In Missa solemni cum dicitur Dominus vobiscum, et Oratio. Diaconus et Subdiaconus stant retro post Celebrantem. Flectamus genua, dicitur a Diacono, a Subdiacono vero Levate, illo primum genuflectente, hoc primum surgente, Celebrans vero non genuflectit.

VI

DE EPISTOLA, GRADUALI, ET ALIIS USQUE AD OFFERTORIUM

1. Dictis Orationibus Celebrans positis super librum vel super Altare manibus, ita ut palmæ librum tangant vel (ut placuerit) librum tenens, legit *Epistolam,* intelligibili voce, et respondetur a ministro *Deo gratias,* et similiter stans eodem modo, prosequitur *Graduale, Alleluia* et *Tractum,* ac *Sequentiam,* si dicenda sint. Quibus dictis, Sacerdos, si privatum celebret, ipsem, seu minister portat librum Missalis ad alteram partem Altaris in cornu Evangelii: et dum transit ante medium Altaris, caput Crucis inclinat, et Missale sic locat, ut posterior pars libri respiciat ipsum cornu Altaris, et non ad parietem, sive ad partem ejus contra se directam.

2. Locato Missali in Altari, Celebrans reddit ad medium Altaris, ibique stans junctis manibus ante pectus, levatisque ad Deum oculis, et statim demissis, tum profunde inclinatus, dicit secreto, *Munda cor meum et Jube Domine benedicere, Dominus sit in corde meo.* ut in Ordinario. Quibus dictis, vadit ad librum Missalis, ubi stans versus illum junctis manibus ante pectus, dicit intelligibili voce, *Dominus vobiscum.* ¶ *Et cum spiritu tuo.* Deinde pollice dextræ manus signo Crucis signat primo librum super principio Evangelii, quod est lecturus, postea seipsum in fronte, ore et pectore, dicens, *Sequentia,*

vel *Initium sancti Evangelii*, etc. *ix.* *Gloria tibi Domine.* Tunc junctis iterum manibus ante pectus, stans ut supra prosequitur Evangelium usque ad finem. Quo finito, minister stans in cornu Epistolæ post infimum gradum Altaris, respondet, *Laus tibi Christe;* et Sacerdos elevans parumper librum osculatur principium Evangelii, dicens, *Per Evangelica dicta,* etc., praeterquam in Missis Defunctorum, et nisi celebret coram Summo Pontifice, Cardinale, et Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, et Episcopo, in eorum residentiis: quo casu defertur cuilibet prædictorum osculandus liber, et Celebrans tunc non osculatur illum, nec dicit, *Per Evangelica dicta.* Cum autem nominatur Jesus, caput versus librum, inclinat, et eodem modo versus librum genuflectit, cum in Evangelio est genuflectendum.

3. Dicto Evangelio, stans in medio Altaris versus Crucem, elevans et extendens manus, incipit (si dicendum sit) *Credo:* cum dicit, *in unum Deum, jungit manus, et caput Crucis inclinat:* quo erecto stans ibidem junctis ante pectus manibus, ut prius, prosequitur usque ad finem. Cum dicit, *Jesum Christum, caput Crucis inclinat.* Cum dicit, *Et incarnatus est, usque ad Et homo factus est* inclusive, genuflectit. Cum dicit, *similiter adoratur caput Crucis inclinat.* Cum dicit, *Et vitam venturi saeculi. Amen* producit sibi manu dextera signum Crucis a fronte ad pectus.

4. In Missa solemni Subdiaconus circa finem ultimæ Orationis accipit ambabus manibus librum Epistolarum deferens illum supra pectus, et facta Altari genuflexione in medio, vadit ad partem Epistolæ contra Altare, et cantat Epistolam, quam etiam Celebrans interim submissa voce legit, assistente sibi Diacono a dextris, et item Graduale, Tractum, etc., usque ad Munda cor meum, Epistola cantata, Subdiaconus facit iterum genuflexionem Altari in medio, ac credit ad Celebrantem, et genuflectens osculatur ejus manum, et ab eo benedicitur, praeterquam in Missis Defunctorum.

5. Postea idem Subdiaconus accipit Missali Cele-

brantis defert ad cornu Evangelii in Altari, et ibi ministrat Celebranti: qui in medio Altaris submissa voce dicto Munda cor meum, etc., et deinde lecto Evangelio, quod in fine non osculatur, delato etiam per Diaconum libro Evangeliorum ad Altare, imponeit incensum in Thuribulum, postea Diaconus genuflexus ante Altare dicit, Munda cor meum, et accipiens librum Evangeliorum de Altari, petit benedictionem a Celebrante similiter genuflexus in superiori gradu Altaris: et osculata illius manu, præcedentibus Thuriferario et duobus Acolithis cum candelabris accensis de Credentia sumptis, vadit cum Subdiacono a sinistris ad locum Evangelii contra Altare versus populum, ubi Subdiacono librum tenente, medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accensa, dicit Dominus vobiscum, junctis manibus. Cum dicit, Sequentia, etc., signat librum un principio Evangelii, frontem, os, et pectus: postea ter librum incensat, hoc est, in medio a dextris, et a sinistris, et prosequitur Evangelium junctis manibus. Interim Celebrans post datum Diacono benedictionem retrahens se ad cornu Epistolæ, ibi stat junctis manibus. Et cum Diaconus dicit, Sequentia Sancti Evangelii, Sacerdos etiam signat se: et cum nominatur Jesus, caput inclinat versus Altare. Finito Evangelio, Sacerdos osculatur librum a Subdiacono sibi delatum, dicens, *Per Evangelia dicta, etc., et a Diacono ter incensatur.* Si sit coram Prælatō in sua residentia, liber defertur ad Prælatum, ut supra, et ille incensatur, ut in Cœrimoniali. Postea stans in medio Altaris versus ad Crucem, incipit, si, dicendum sit, *Credo,* stantibus post eum Diacono, et Subdiacono; deinde ad Altare accendentibus et cum eo prosequentibus, ut dictum est ad Gloria in excelsis.

6. Si autem sit prædicandum; Concionator, finito Evangelio, prædicet, et Sermone, sive Concione expleta, dicatur *Credo;* vel si non sit dicendum cantetur Offertorium.

7. Cum vero in Symbolo cantatum fuerit Et incarnatus est, Diaconus accepta bursa de Credentia, ambabus manibus eam desert elevatam cum solitis reverentiis ad medium Altaris in quo explicat Corpor-

rale, et revertitur ad Celebrantem. Cum non dicitur Credo, Subdiaconus desert bursam simul cum Calice, ut infra dicetur.

8. Si quandoque Celebrans cantat Missam sine Diacono et Subdiacono. Epistolam cantat in loco consueto aliquis lector superpelliceo indutus, qui in fine non osculatur manum Celebrantis: Evangelium autem cantat ipse Celebrans ad cornu Evangelii, qui et in fine Missæ cantat. Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, aut Requiescant in pace, pro temporis diversitate.

VII

DE OFFERTORIO, ET ALIIS USQUE AD CANONEM

1. Dicto *Symbolo*, vel si non sit dicendum, post Evangelium Celebrans osculatur Altare in medio, et junctis manibus ante pectus ibidem a manu sinistra ad dexteram (ut dictum est supra) vertit se ad populum, et extendens ac jungens manus dicit, *Dominus vobiscum*, et junctis manibus revertitur per eamdem viam ad medium Altaris, ubi extendens et jungens manus, caputque Crucis inclinans dicit, *Oremus*: tum junctis ut prius manibus dicit, *Offertorium*, et omnia quæ usque ad finem Missæ in medio Altaris dicenda sunt, dicit ibidem stans versus ad Altare, nisi ubi aliter ordinatur.

2. Dicto *Offertorio*, discooperit Calicem, et ad cornu Epistolæ sistit, et manu dextera amovet parvam pallam desuper Hostiam, accipit Patenam cum Hostia, et ambabus manibus usque ab pectus eam elevatam tenens, oculis ad Deum elevatis, et statim demissis dicit, *Suscipe sancte Pater*. etc.

3. Si fuerint aliae Hostiæ non super Patenam, set super Corporale, vel in alio Calice seu vase pro Communione populi consecrandæ, Calicem illum seu vas dextra discooperit, et intentionem suam etiam ad illas offerendas et consecrandas dirigens, dicit ut supra, *Suscipe*, etc., ut in Ordine Missæ. Quo dicto Patenam utraque manu tenens, cum ea

facit signum Crucis super Corporale, et deponit Hostiam circa medium anterioris partis corporalis ante se, et Patenam ad manum dextram aliquantulum subtus Corporale, quam, extero Calice, ut dicetur, cooperit purificatorio. Si autem adsit vas seu Calix cum aliis Hostiis, ipsum cooperit alia Patena, vel palla.

4. Deinde in cornu Epistolæ accipit Calicem, purificatorio extergit, et sinistra tenens illius nodum, accipit ampullam vini de manu ministri, (qui osculatur ipsam ampullam, non autem manum Celebrantis) et ponit vinum in Calicem. Deinde eodem modo tenens Calicem producit signum Crucis super ampullam aquæ, et dicit, *Deus, qui humanæ substantiæ*; et infundens parum aquæ in Calice prosequitur, *Da nobis per hujus aquæ et vini mysterium*, etc. Si vero celebrat pro Defunctis, non facit signum Crucis super aquam, sed imponit absque benedictione, dicens Orationem, ut supra.

5. Imposita aqua in Calice, et finita Oratione prædicta, accipit manu dextera Calicem discooperatum, et stans ante medium Altaris, ipsum ambabus manibus elevatum tenens, videlicet cum sinistra pedem, cum dextera autem nodum infra cuppam, intentis ad Deum oculis offert, dicens, *Offerimus tibi, Domine*, etc., qua Oratione dicta, facit signum Crucis cum Calice super Corporale, et ipsum in medio post Hostiam collocat, et palla cooperit. Deinde junctis manibus super Altare positis, aliquantulum inclinatus dicit secreto, *In spiritu humilitatis*, etc. Postea erectus, elevans oculos, manusque expandens, et statim jungens ante pectus, (quod semper facit quando aliquid est benedicturus) dicit, *Veni sanctificator*, etc. Cum dicit et benedic, signat manu dextra communiter super Hostiam et Calicem, sinistra posita super Altare.

6. Tunc junctis ante pectus manibus, accedit ad cornu Epistolæ, ubi stans, ministro aquam fundente, lavat manus, id est, extremitates digitorum pollicis et indicis, dicens Psalmum, *Lavabo inter innocentes*, cum *Gloria Patri*, etc.; qui Versus *Gloria Patri*, prætermittitur in Missis Defunctorum, et

in Missis de Tempore a Dominica de Passione usque ad Sabbatum sanctum exclusive.

7. Celebrans lotis manibus eas tergit, et illis ante pectus junctis revertitur ad medium Altaris, ubi stans, oculosque ad Deum elevans, et statim demittens, manibus junctis super Altare, aliquantulum inclinatus dicit secreto Orationem: *Suscipe, sancta Trinitas, etc.* Qua dicta, manibus hinc inde extensis, et super Altare positis, osculatur illud in medio: tunc junctis manibus ante pectus, demissisque oculis ad terram, a sinistra manu ad dextram vertit se ad populum, et versus eum extendens et jungens manus, dicit voce aliquantulum elata, *Orate, fratres, et secreto prosequens, ut meum ac vestrum sacrificium, etc.*, perficit circulum, revertens junctis manibus ante pectus a manu dextra ad medium Altaris. Et responso a ministro vel a circumstantibus, *Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis, etc.*, (alioquin per se ipsum dicens *Sacrificium de manibus meis*) ipse Celebrans submissa voce dicit, *Amen:* et manibus ante pectus extensis, ut fit ad Orationem, stans in medio Altaris versus librum dicit absolute sine *Oremus*, et sine alia interpositione *Orationem*, vel *Orationes secretas*. Cum dicit *Per Dominum*, jungit manus: cum dicit, *Jesum Christum, caput inclinat: quod facit in prima Oratione et in ultima, si plures sint dicendae.*

8. Pervento autem in conclusione ultimæ Secretæ ad verba illa, *Per omnia sæcula sæculorum, exclusive*, Sacerdos stans in medio Altaris depositis super eo manibus hinc inde extensis, dicit convenienti et intelligibili voce *Præfationem*. Cum dicit, *Sursum corda*, elevat manus hinc inde extensas, usque ad pectus, ita ut palma unius manus respiciat alteram. Cum dicit, *Gratias agamus Domino*, jungit manus; cum dicit, *Deo nostro*, oculos elevat, et statim Crucis caput inclinat. Responso *Dignum et justum est*, elevatis et extensis ut prius manibus, prosequitur *Præfationem* propriam, vel communen, ut tempus requirit. Cum dicit, *Sanctus*, junctis ante pectus manibus, et inclinatus, voce mediocri prosequitur: ministro interim parvam campanulam

pulsante. Cum dicit, *Benedictus qui venit in nomine Domini, etc.*, erigit se, et signum Crucis sibi producit a fronte ad pectus.

9. In Missa solemni dicto Oremus, Diaconus et Subdiaconus accedunt ad Altare in cornu Epistolæ, Diaconus amovet Calicem, si est in Altari, vel si est in Credentia, ut magis decet, accipit eum de manu Subdiaconi; qui illum cum Patena et Hostia, cooperatum palla et velo a collo sibi pendente, manu sinistra tenens, et alteram manum superponens velo, ne aliquid decidat, de Credentia detulit comitatus ab Acolyto ampullas vini et aquæ portante: ipse Diaconus Calicem delegit, et dat Patenam cum Hostia Celebranti, osculando ejus manum: Subdiaconus extergit Calicem purificatorio, Diaconus accepta ampulla vini de manu Subdiaconi; imponit vinum in Calice: Subdiaconus interim ampullam aquæ ostendens Celebranti, dicit, Benedicite Pater Reverende: qui facto versus eam signo Crucis, dicit Orationem, Deus qui humanae, etc. Interim Subdiaconus infundit paululum aquæ in Calicem, Diaconus illum Celebranti dat, et pedem Calicis tangens, seu brachium dextrum Celebrantis sustentans, cum eo dicit Offerimus tibi, Domine, etc., quem postea positum in Altari, ut supra, palla cooperit. Subdiacono deinde stanti in cornu Epistolæ, ponit in dextra manu Patenam, quam cooperit extremitate veli ab ejus humero pendentis, qui vadit post Celebrantem ante medium Altaris, et facta genuflexione ibi stat, sustinens eam elevatam usque ad finem Orationis Dominicæ, ut dicetur. In Missis autem Defunctorum, et in Feria sexta Parasceve, Patena non tenetur a Subdiacono.

10. Dicto Veni sanctificator, ut supra, Celebrans ministrante Diacono naviculam, et dicente, Benedicite Pater Reverende, ponit incessum in Thuribulum, dicens, Per intercessionem, etc., ut in Ordine Missæ. Deinde accepto Thuribulo per manum Diaconi, nullam tunc faciens Crucis reverentiam, incensat oblata, ter ducens Thuribulum super Calicem et Hostiam, simul in modum Crucis, et ter circum Calicem et Hostiam, scilicet bis a dextra ad sinistram, et semel a sinistra ad dextram, Diacono interim pedem Calicis tenente